

Notes i swing des del cor: Barry Harris (1929-2021)

Albert Bover

Aquell matí del 1991 vam arribar la Irene Albar, el Mario Rosy i jo a Weehawken, barri residencial de Nova Jersey. La casa, comprada per Nica Rothschild el 1958, es veia molt moderna, Bauhaus blanca, al costat dels edificis veïns, molt més convencionals, marrons amb la bandera nord-americana presidint-los. Va ser dissenyada per un associat de Walter Gropius per a Josep von Stenberg als anys quaranta. Ens sentíem com a la pel·lícula de Billy Wilder *Sunset Boulevard* (doblada a Espanya amb un títol ben wagnerià: *El crepúsculo de los dioses*), però del jazz. Al garatge hi havia un permanentment aparcat Bentley platejat, cotxe luxós i d'una altra època del qual hi ha fotos amb Thelonius Monk i ella. Encara quedaven alguns gats, que baixaven tranquils per les escales de

la mansió, dels 206 que l'havien habitat fins a la mort de Nica, el 1988. Al saló principal es respirava història viva del jazz: dos pianos de cua; discos; elapés, un de penjat a la paret amb una dedicatòria signada per Francis Paudras; enregistraments que Paudras havia fet de concerts de Thelonius Monk i Bud Powell a París, i una bella vista al fons de Manhattan. Va sortir a la porta a rebre'ns un afable Barry Harris.

El 1991, quan això va passar, vivia a Nova York, i gràcies a la pianista Irene Albar, que el coneixia d'un seminari a Madrid, vaig tenir la sort d'anar-hi per a fer una classe conjunta en aquesta casa on Harris vivia ja des de feia molts anys, a Weehawken. Aquesta era l'antiga casa de *Pannonica* de Koenigswarter, la baronessa Rothschild (Nica Rothschild), gran admiradora i mecenes de grans músics de jazz, com Charlie Parker i Thelonius Monk, que li va dedicar el tema *Pannonica*, així com Horace Silver, que li va compondre *Nica's dream*. Allà Thelonius Monk hi va viure els últims anys de vida.

Harris ens va ensenyar, a la Irene, al Mario i a mi, moltes coses sobre el bebop i el seu particular mètode d'ensenyament, com tocar i improvisar aquesta música. Barry Harris va ser, tota la seva vida, història viva del bebop.

Després vaig tenir la sort de poder assistir a un parell de les seves *master class* col·lectives al New School. De les classes del Barry destacaria la importància del so, de cantar tot el que toques i de tocar amb bon ritme i gust; com l'articulació rítmica i la fluïdesa d'una frase són molt més importants que tocar nota a nota, gran màxima que jo tinc clara i vaig aprendre també de la nostra professora comuna de clàssic i guru, la gran Sophia Rosoff. Tots aquests aspectes podrien semblar bàsics i fonamentals, però malauradament de vegades no es tenen en compte i es prioritza demostrar com un toca un instrument, o voler guanyar per KO tècnic tocant més notes i més de pressa que ningú; o fent els temes tan complexos com sigui possible, i més seguint certes modes o concepcions molt cerebrals, però menys sentides, diria.

I sobre la relació de Harris amb Monk:

BH: Bé, Monk estava una mica malalt, aleshores [...]

TP: Així doncs, realment no es podia comunicar...

BH: No es comunicava gaire.

TP: M'has dit que una vegada et vas asseure en una habitació...

BH: Sí, una vegada vam tocar junts. Un cop que ell estava molt lúcid ens vam asseure i vam tocar *My ideal* una vegada i una altra, potser 100 cops cadascun. Ell en tocava un, i jo, un altre; ell un, jo, el següent. I ens vam anar passant la pilota durant molta estona.

D'altra banda, Harris era un pèl dogmàtic, i algunes de les seves opinions eren molt personals i no extrapolables, com el seu enfadament amb la música posterior al bop, la música modal o fins i tot la música clàssica del segle XX. Un excel·lent article molt equilibrat que us recomano, que defineix molt bé les llums i ombres del seu mètode, és el de l'extremament intel·ligent Ethan Iverson, que podeu trobar a <https://www.thenation.com/article/culture/barry-harris-obit/>. Iverson escriu:

"Tot i que el jazz és música negra, l'enorme complex militar-industrial de l'educació del jazz ha estat predominantment un producte de l'home blanc, i la música ha patit sens dubte aquest desequilibri. La música clàssica de l'Àfrica ofereix el ritme més avançat de la història de la humanitat, i la perspectiva africana és tan important per al jazz com qualsevol tipus de teoria harmònica europea. És molt més difícil explicar en un llibre de text el ritme que l'harmonia. És necessari un professional que mostri la tradició oral en persona".

Barry Harris va ensenyar les seves teories idiosincràtiques a petits grups d'aficionats i professionals interessats a diversos centres comunitaris des del 1974 fins al mes passat a Zoom. Qualsevol podia presentar-se un dilluns a la nit i escoltar el griot parlar de l'acord disminuït durant un màxim de tres hores seguides. Al principi, tot el que necessitaves era un bitllet de 5 dòlars. A la dècada dels vuitanta, el cost va pujar a 10 dòlars i, fa menys temps, finalment havia arribat a 15 dòlars.

Després de la seva gran inspiració, el saxofonista Charlie Parker, Harris es va interessar per dos pianistes, el virtuós Bud Powell i el compositor Thelonious Monk, a més de tot el repertori familiar del Great American Songbook. Va ser aquest material el que va transmetre als alumnes. Segons la severa visió de Harris, el jazz havia de ser vocal (fins i tot les frases bop més ràpides s'havien de "parlar"), necessitava tenir una mica de blues, necessitava swing i, sí, necessitava molts acords disminuïts entrellaçats amb l'harmonia central.

Tot i que Harris podia ser un professor estricte, també irradiava amor i compassió com una deïtat bebop benèvola. Molts estudiants es van convertir en veritables creients i anaven als concerts de Harris com a membres del públic, per ajudar a difondre el missatge. Òbviament, Harris no indicaria el seu cor furtiu; aparentment, estaria immers a fer girar el seu teixit a l'escenari i, de sobte, per tota la sala, un cor de deixebles angèlics donaria suport al seu sermó amb glorioses notes guia i melodies de blues.

Al canal de YouTube BarryHarrisVideos hi ha hores i hores de Harris parlant amb estudiants del Royal Conservatory de la Haia entre el 1989 i el 1998, oferint revelacions sorprenents sobre el swing, el bebop i el blues. Aquests coneixements profunds no estan disponibles enlloc més. És com si l'ànima mateixa de l'harmonia cedís i abandonés alguns dels seus secrets.

(...) Sorprenentment, Harris havia aconseguit fer pujar la roda del temps i transcendir el seu moment històric natural. Als llibres d'història, es diu que el bebop té lloc a finals dels anys quaranta, abans de començar el seu curs a principis dels anys cinquanta. Tot i així, alguns dels millors

bebop es van gravar als anys setanta, amb Barry Harris com a director musical de facto, al mateix temps que va començar a difondre el gòspel com a professor. Àlbums de Sonny Stitt amb Harris, com *Constellation* i *Tune-up!*, són definitius, però més sorprenentment anacrònica és *Bitin' the apple*, de Dexter Gordon.

(...) Tot i que els acords disminuïts de Harris potser mai tornaran a la pràctica habitual, les generacions futures encara tenen l'oportunitat d'escalfar-se amb la seva profunda saviesa i, potser, mantenir una part d'aquesta consciència de la vella escola eterna".

Barry Harris era un dels grans jazzmen que, malauradament, i últimament amb la pandèmia i el confinament, no paran de marxar. *Bopper*, de l'escola de Bud Powell, però també amic i molt bon coneixedor i intèrpret de les composicions de Monk. Amb una abundant discografia a piano sol, trio i també de *sideman* en discos que són història del jazz, com a *Sidewinder*, de Lee Morgan, o els gravats amb Sonny Stitt, Dexter Gordon, Al Cohn, Charles McPherson i tants d'altres. Harris feia anys que feia classes i seminaris, on exercia com a gran mestre i transmissor d'aquesta rica tradició. Era també un dels alumnes predilectes i estimats de Sophia Rosoff, a qui va retre homenatge musical després de la seva mort, el novembre del 2017. Durant trenta anys he seguit la seva carrera, i el vaig veure diverses vegades al Village Vanguard o al nou Birland tocant *Nascimento*, aquell bell tema seu, que ja era com un himne emblemàtic que el públic corejava i acompanyava amb palmells en la seva característica melodia, com en aquesta animada versió en viu. Descansi en pau amb els grans. Aquí continuarem molt agraïts al seu llegat musical i pedagògic, i contagiants de la bona música.